

ИНТЕРВЈУ, НИКОЛА УЗУНОВСКИ, ЛИКОВЕН УМЕТНИК

Венециското биенале е како олимпијада

Дваестгодишната изолација на Македонија не е само штетна за економијата туку и за културата, вели Узуновски

ВЕСНА ИВАНОВСКА

Уметникот Никола Узуновски е еден од двајцата уметници кои ќе ја претставуваат Македонија на Венециското биенале за уметност. „Моето сонце“ е насловот на проектот со кој ќе се претстави на големата манифестација. Логистичката поддршка му е доверена на Музејот на град Скопје. Проектот Узуновски ќе биде изложен во Венеција под ведро небо. Во затворен простор ќе биде изложено делото на Гоце Наневски, чие претставување ќе го организира Националната галерија на Македонија. Биеналето ќе се одржи од 7 јуни до 22 ноември.

● „Моето сонце“ е еден од двата проекта што ќе ја претставуваат Македонија на биеналето за уметност во Венеција. Вашето дело треба да биде изложено под ведро небо.

- „Моето сонце“ е проект што се стреми да реализира летачки објекти што можат да ја одбиваат сончевата светлина во дадена цел. Тој се состои од долгогодишно истражување, формирање група луѓе што би го истражувале дизајнот, би правеле тестови, промоција и би барале средства за да се оствари проектот.

● Како се роди идејата за „Моето сонце“?

- Работев во Лапонија на друг проект. Сакав да го снимам најкраткиот ден што може да се снима. На некои места денот трае само неколку минути, но е многу тешко да се најдат тие локации. Дојдов на едно место на кое сончевите светлосни бранови доаѓаа само неколку метри над земјата, но на земјата немаше светлина. Случајно дознав дека едно село во Италија додека трае зимата, четири месеци, е во сенка бидејќи има висока планина на југ. Направиле проект, да стават огледало на другата планина за да им одбива сончева светлина. Јас создадов поинаков проект. Да се направат балони од прозирна пластика, во кои подвижни огледала можат да ја одбиваат сончевата светлина во дадена цел. Овие објекти, на луѓето кои живеат во таа област би им изгледале како и самото сонце. Така може да се добие слика дека на небото има две или повеќе сонца.

● Планирате во Венеција да поставите контејнер во кој ќе биде сместена лабораторијата, а во неа ќе бидат претставени досе-

гашните фази од развојот на проектот. Како Вие, авторски, замислувате да изгледа проектот и на кои локации во Венеција би сакале да биде поставен?

- Предлогот за Венеција беше да се направи еден вид подвижна лабораторија која ќе служи за промоција, но, и како истражувачка база во понатамошните тестови. До неа треба да биде поставен првиот летачки прототип, кој со кабел ќе биде врзан за земјата. Некогаш ќе лета, а некогаш ќе биде спуштен за да може да се види одблиску. Варијацијата за повеќе такви балони зависеше од буџетот и од дополнителните спонзорства. Но, одлуката се донесе со задоцнување и таа варијација станува многу тешка за изведба.

„МОЕТО СОНЦЕ“

● Трет елемент од проектот е документарниот филм, посветен на емоционалните и социјални ефекти на поларната ноќ врз Лапонците. Кој ќе биде главниот акцент во документарецот?

- Кога ги правевме тестовите со првиот прототип во Италија, дојде еден млад фински филмација. Многу му се допадна проектот и решивме да снимаме документарец. Снимањето ќе трае до следната година, тогаш планираме да го пробаме голе-

миот модел во Лапонија. Зимава ќе ги снимаме тестовите со помалите прототипи. Дел од тој материјал ќе биде прикажан во лабораторијата, но не и крајната верзија на филмот.

● „Моето сонце“ не е само уметничко дело. Поттикнува од социолошко-општествени, хумани побуди, во себе вклучува и многу наука за да може да биде конечно реализиран. Како ја доживувате уметничката димензија на проектот?

- Да се реализира овој проект е како да се прави авион. Потребно е огромно техничко истражување, големи фондови. Но, да се реализира некаков сон, да се гледа небо со повеќе сонца, тој дел може да се дефинира како уметнички. За мене уметноста не е делото, туку што се случува во мене кога сум пред нешто или некого. За мене проектот треба да ја поттикне имажинацијата кај луѓето... Да си помислат: Ако некој направил копија на Сонцето, тогаш јас ќе можам да направам?

● Кога проектот конечно би се реализирал, кога луѓето во Лапонија би добиле повеќе светлина, дали повеќе ќе се доживуваат себеси како уметник или како научник?

- Потребни се големи фондови за да се реализира крајната варијација на проектот, со балони големи

колку цепелини кои можат самостојно да одржуваат позиција на осветлување. Не знам дали некогаш ќе ги добиеме. Но, проектот е поделен на стадиуми. За сега, се стремиме да го направиме првиот прототип кој ќе функционира, да докажеме дека тоа е возможно и да видиме потоа што ќе се случи. Дали се доживувам повеќе уметник или научник, за мене е исто. Се обидувам да направам нешто за што верувам дека е важно, не е важно што е тоа.

● „Моето сонце“ одлично се вклопи во годинашната тема на Биеналето, „Создавање светови“. Какви реакции очекувате од излагањето на Вашиот проект?

- Главниот куратор на Биеналето, Даниел Бирнбаум, веќе долго време работи на слична тематика. Но, Биеналето секогаш ја покажува филозофијата на времето, што било најважното што се случило во последните две години. Се случиле големи промени во економијата. Преминот од економија, базирана на карбонски горива во економија базирана на алтернативна енергија отвора нови можности. И тоа е изразено и во темата на годинашното биенале. Се одразува и во проектот „Моето сонце“. Но, имаме уште многу работа за да дојдеме до реализација на нашиот про-

ект. Каква ќе биде реакцијата ќе видиме во јуни.

НАЦИОНАЛНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА

● Во Италија живеете долго време. Веќе сте етаблиран на италијанската ликовна сцена, добивте награда во Трст. Сметате ли дека тоа ќе биде одредена предност, со оглед на тоа што преку својот проект ќе ја претставите Република Македонија?

- Во Италија веќе има голем одзив на мојата работа. Наградата во Трст ја добив за мојата претходна работа, но фондовите ги искористивме за да почнеме со реализација на проектот „Моето сонце“. Потоа се вклучиле многу други италијански институции. Пред неколку месеци во италијанското еминентно списание за дизајн „Абитаре“ проектот беше прогласен како една од најдобрите иновации во Италија во последните години. Но, многу сум среќен бидејќи „Моето сонце“ е дел од националната презентација на Македонија, бидејќи тој ја покажува и македонската култура. Оној аспект..., колку сме скромни, но и многу даржливи.

● Често престојувате во разни земји во светот. Можете ли да оцените каде е македонската ликовна сцена во споредба со светот?

- Дваестгодишната изолација што ја доживува Македонија не е само штетна за економијата туку и за културата. Фактот дека младите македонски уметници немаат можност да видат што се случува надвор придонесува до развој на локална естетика, која тешко добива визибилитет во глобалната сцена. Да се биде дел од светската сцена, потребна е константна комуникација со неа. И критично дејствување врз неа. Мислам дека треба да се работи на поголем проток на тие информации во едукативниот систем и во медиумите.

● Што за Вас претставува Венециското биенале?

- Венециското биенале е изложбата со најголем визибилитет во сферата на современата уметност. Тоа е како да се оди на олимпијада. Но, можеш да бидеш меѓу подобрите и за еден месец да добиеш повици за изложби и реализации на проекти во следните неколку години, но можеш да бидеш и меѓу последните и да не ти промени ништо во животот. Шансата е голема, но резултатите ќе ги гледаме дури налето.